activity. An area of 109 m² was investigated. Seven graves were uncovered with scarce grave goods (including 4 disturbed graves). Only a few graves contained somewhat more artefacts (gr. No 35–38 A) which made it possible to date them to the fourth century.

Zenonas Baubonis, Bronius Dakanis

Nausodžio (Mardosų) kapinyno tyrinėjimai

1997 m. Nausodžio seniūnijos užsakymu tyrinėtas (vad. B. Dakanis) Nausodžio (Mardosų) kapinynas, vadinamas Kapkalniu, Kapukalniu, paminklo „Karžygis" statybos vietoje.

Kapinynas įeina į Gandingos-Nausodžio archeologinių vietų kompleksą – nuo jo tik 400 m į Š–ŠV yra Gandingos piliakalnis, vadinamas Gondingos pilimi, su gyvenviete, tiek pat į Š – Varkalių (Nausodžio) piliakalnis su gyvenviete, 850 m į ŠV – Gandingos kapinynas ir 1,15 km į Š – Nausodžio (Varkalių) piliakalnis su gyvenviete. Be to, netoli kapinyno yra ir spėjamų archeologinių vietų. Tai 1,35 km į Š esantis antrasis Nausodžio (Varkalikų) piliakalnis ir 1,25 km į Š–ŠV – antrojo Gandingos piliakalnio, vadinamo Ožkupriu, liekanos, 1,8 km į Š – kapinynas, vadinamas Pasklepiais, 2,3 km į ŠV – dvarvietė bei 2,4 km ta pačia kryptimi – alkakalnis, vadinamas Apieros kalnu.

1949 m. kapinyną tyrinėjo LII (vad. P. Kulikauskas, R. Kulikauskienė). Ištirtas 180 m² plotas ir aptikta tik sudegusių kaulų, apdegusių ir ugnies neliestų VIII–XIII a. po Kr. dirbinių ar jų dalių. Spėta, kad jis suardytas ariant lauką ir kasinėjant vietos kolekcionieriams (*LAA*, t. 3, p. 71).

Paminklo „Karžygis" vietoje ištirtas 13 m² plotas. Tirtas plotas buvo 15,5 m į P nuo Plungės–Kulių kelio iškasos ir 6 m į ŠR nuo miškelio, augančio kapinyno teritorijos PV dalyje. Tiriama vieta gerokai nusklembta lyginant kapinyno V pakraštyje buvusią žvyrduobę ir ariant (ji žemesnė už išlikusį natūralų žemės paviršiaus plotą miškelyje ir plotelyje prie kelio). Tamsesnės nuo angliukų kapų duobės tiriamame plote išryškėjo po 20–33 cm storio armeniu, smėlyje. Ištirti 3 sudegintų mirusiųjų kapai, kurių

kauliukai ir gausios įkapės buvo išbarstyti po kapų duobes ir arime virš jų. Kapo Nr. 1 duobė Š–ŠV ir P–PR kryptimi buvo 2,7 m ilgio ir iki 1,45 m pločio. Kapas galėjo būti dvigubas, nes duobė turėjo tarsi dviejų, besijungiančių šonais ir prasikeičiančiais galais, duobių formą (tai patvirtintų ir daug didesnis nei kituose kapuose kauliukų kiekis). Skyrėsi ir duobės dalių įkapės: ŠR rasti netaisyklingos gintaro ir mėlyno stiklo statinėlės formos karoliai, siauro diržo sagtelė su apkalėliu ir kilpelė (žalvariniai), o PV – kalavijo geležinio pasidabruoto skirstiklio liekanos, diržo skirstiklis, peilio makštų apkaustai, geriamojo rago apkalai, vytinės antkaklės ir antkaklės iš geležinės vielos ir žalvario karolių, juostinės apyrankės, ažūrinio apkalėlio ir keramikos fragmentai. Kape dar rasta peilio-dalgelės (?) žemyn lenkta įkote pusė, grandinėlių, grandelių ir kt. Iš kitų kapo radinių išsiskyrė ožio kaukolė, aptikta duobės viduryje. Kape ji gulėjo ragais į viršų (jų galai siekė arimą), priekiu į duobės Š–ŠV galą. Vienas žandikaulis (kairysis) buvo 6 cm atokiau. Kad kaukolė užkasta ne vėliau, rodė tai, jog aplink nepastebėta jokių perkasimo žymių, prie jos buvo degintų kauliukų, o šalia gulėjo nesuardyta smulki grandinėlė. Kapo duobė po arimu į gylį smailėdama ėjo 45 cm, o jos plokščiame dugne rasta daugiau angliukų. Šalia iš R pusės buvo tokios pačios krypties kapo Nr. 2 duobė su mažesniu kiekiu angliukų ir menkesnėmis įkapėmis (žalvarinėmis – žiedu, pastorintu viršumi, įvija ir geležinėmis – grandele, sagties puse, 2 ylomis ar smeigtukais ir kt.). Duobė buvo 2,2 m ilgio, iki 90 cm pločio ir po arimu netolygiai siaurėdama ėjo iki 40 cm gilyn (jos dugnas taip pat plokščias). Nuo kapo Nr. 1 į Š išryškėjo kapo Nr. 3 duobė. Ji Š–P kryptimi buvo 2,5–2,2 m ilgio ir iki 1,15–0,85 m pločio, o 40 cm gylio po armeniu duobės dugnas buvo suploto netaisyklingo pusapskritimio skerspjūvio. Duobėje ir virš jos aptikta nedaug angliukų, pasaginė segė platėjančiais paaukštintais galais, 2 apkalėliai, žvangutis, geležinės grandies ir peilio, mėlyno stiklo karolio bei 2 susilydžiusių dirbinių fragmentai. Be to, tirtame plote rasta geriamojo rago žalvarinė rantyta kojelė ir skydo (?) apkalas su „spygliu". Į V nuo kapo Nr. 1, į P ir Š nuo kapo Nr. 2, pačiuose tiriamo ploto pakraščiuose, dar buvo matyti 3 kapų duobių žymės. Ištirtų kapų radiniai datuojami II tūkstantmečio pradžia. Jie beveik visi apdegę.

Ištyrus paminklo statybos vietą, paaiškėjo, kad kapinynas nėra sunaikintas ir jį būtina saugoti.

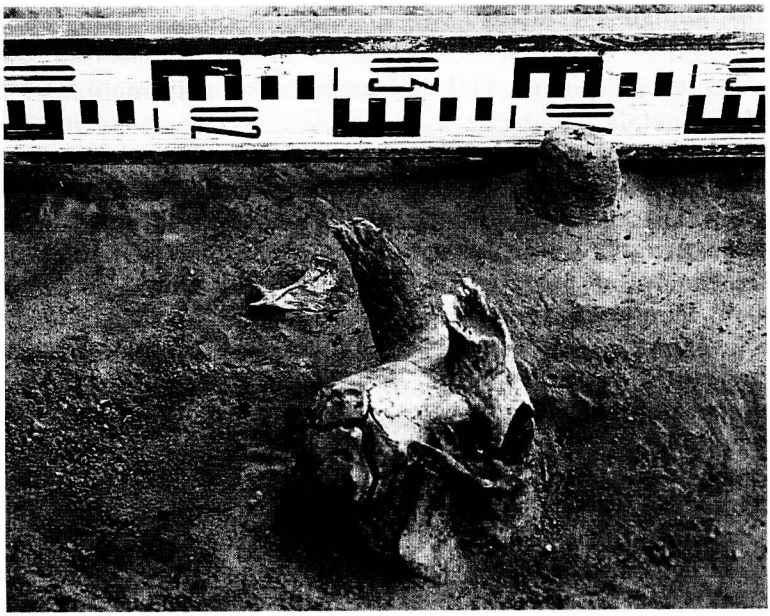

Pav. 19. Ožio kaukolė Nausodžio (Mardosų) kapinyno kape Nr. 1.
Fig. 19. Cranium of goat from Nausodis (Mardosai) grave No 1.

Zenonas Baubonis, Bronius Dakanis

Research on Nausodis (Mardosai) cemetery

In 1997 on the site of monument 'Karžygis' (Warrior) LCCH researched an area of 13 m^2. In the research there were unearthed 3 cremation burials with numerous items from the beginning of the 2nd millennium: a penannular brooch, a finger ring with a thickened front part, amber and blue glass beads, an silver-plated iron spacer plate of a sword, neck-rings, bracelets, a drinking horn, a cranium of a goat and other fragments of burnt artifacts.